

Handlingsplan Fri från våld

Socialförvaltningens handlingsplan för arbetet mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuell exploatering av barn, 2025-2027.

Beslutsinstans	Socialnämnden
Beslutad	2025-09-03
Senast reviderad	
Giltig till	Tillsvidare
Dokumentansvarig	Förvaltningschef
Diarienummer	SN.2024.17

Innehållsförteckning

Definitioner och förkortningar.....	3
Inledning	4
Uppdrag	4
Syfte.....	4
Vision och övergripande mål	5
Målgrupp	5
Uppföljning av handlingsplan	5
Våld i nära relation	5
Kommunens ansvar.....	6
Stöd för arbetet med våld i nära relationer	7
Nya socialtjänstlagen och Nära vård	7
Anmälningsskyldighet	7
Handlingsplan.....	8
1. Förebyggande.....	8
2. Kunskapsbaserad	9
3. Lättillgänglig.....	9
4. Styrning och ledning	10

Definitioner och förkortningar

Våldsutsatt	Barn och vuxna som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående.
Barn som upplevt våld	Barn som har bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående och/eller själva utsatts för våld.
Våldsutövare	Barn och vuxna som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp.
Nära relation	En nära och förtroendefull relation mellan dem som utövar våldet och den som utsätts för det.
Våld i nära relation	Inkluderande och könsneutralt paraplybegrepp som innefattar flera typer av nära relationer och våldsutövare av olika kön. Utöver mäns våld mot kvinnor inkluderas bl.a. kvinnors våld mot män, våld mot barn av närstående, våld i samkönade relationer, våld av barn mot förälder, vård- och omsorgspersonals våld mot patient eller brukare.
Våld i ungas parrelationer	När en ung person använder våld mot sin flickvän, pojkvän eller partner eller när en ung person blir utsatt av den hen är tillsammans med.
Särskilt sårbara grupper	Individer med livsvillkor som utgör en ökad risk för att utsättas för våld i nära relationer. Exempelvis äldre, funktionsnedsatta, utländsk bakgrund, HBTQI, missbruk, ekonomisk utsatthet, praktiskt eller ekonomiskt beroende av närstående.
Hedersrelaterat våld och förtryck	Kollektiv bestraffning av kvinnor som bryter mot dikterade villkor för kvinnors sexualitet och familjeroll.
Prostitution	Sex mot ersättning.
Människohandel för sexuella ändamål	Organiserad kriminalitet där människor tvingas, luras eller utnyttjas för att sälja sexuella tjänster.
Sexuell exploatering av barn	Fysisk exploatering så som barnprostitution samt digital exploatering så som spridning av övergreppsbilder, barnpornografi.
VINR	Våld i nära relation
HRV	Hedersrelaterat våld och förtryck
POM	Prostitution, människohandel för sexuella ändamål och sexuell exploatering av barn

Inledning

Våld i nära relation är en kränkning av mänskliga rättigheter och ett folkhälso- och samhällsproblem. Utsattheten för våld i nära relation är utbredd i samhället. Även om våld i nära relation kan drabba vem som helst är kvinnor kraftigt överrepresenterade som offer för våld i nära relationer. Med hänsyn till att det i högre utsträckning är kvinnor och flickor som utsätts är det en jämställdhetsfråga som ger uttryck för en maktobalans mellan könen. Våldet ger allvarliga hälsomässiga, sociala, ekonomiska och juridiska konsekvenser för individen och samhället.

På nationell nivå bedömer regeringen att våld och andra övergrepp mot kvinnor och barn är den mest akuta jämställdhetsfrågan. Regeringen har ställt upp sex jämställdhetspolitiska mål. Det sjätte målet anger att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Regeringen har även tagit fram ”En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor” (Skr 2016/17:10).

I Gnesta kommuns socialförvaltning ska arbetet mot våld i nära relationer präglas av omställningen till den nya socialtjänstlagen (2025:400) och omställningen till Nära vård (SOU 2020:19). Genom att stärka det personcentrerade arbetssättet och skapa en mer sammanhållen, proaktiv och hälsofrämjande vård och omsorg kan vi bättre möta invånarnas behov. Samarbetet möjliggör ett effektivare stöd där socialtjänst och vård arbetar mot gemensamma mål – för en tryggare och mer behovsanpassad välfärd.

Med anledning av ändrad lagstiftning och andra viktiga omständigheter kan handlingsplanen komma att revideras av nämnden.

Uppdrag

I Socialnämndens verksamhetsplan 2024–2026 ger Socialnämnden i uppdrag till Socialförvaltningen att ”säkerställa organisation och samordning för förvaltningens arbete mot våld i nära relation”. Kvalitetsteamet har utifrån detta fått i uppdrag att revidera *Handlingsplan mot mäns våld mot kvinnor och övriga former av våld i nära relationer* (SN.2015.17).

Syfte

Handlingsplanen syfte är att utgöra ett stöd för socialförvaltningens strukturerade och långsiktiga arbete med att förebygga, upptäcka och bekämpa våld i nära relationer (VINR), hedersrelaterat våld och förtryck (HRV) samt prostitution, människohandel för sexuella ändamål och sexuell exploatering av barn (POM). Handlingsplanen syftar även till att främja en ökad samordning och kvalitetshöjning av arbetet inom området.

Vision och övergripande mål

Visionen för handlingsplanen är att våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution, människohandel för sexuella ändamål och sexuell exploatering av barn ska upphöra i Gnesta kommun.

De övergripande målen för handlingsplanen är följande:

- Det förebyggande perspektivet ska genomsyra förvaltningens arbete.
- Kompetensnivån inom VINR, HRV och POM inom socialförvaltningen ska vara hög och anpassad till verksamheternas inriktning och målgrupper.
- Våldsutsatta barn och vuxna samt våldsutövare ska erbjudas råd, stöd och hjälp av god kvalitet.
- Det ska vara lätt för medborgare att få information om vilken hjälp kommunen erbjuder för våldsutsatta barn och vuxna samt våldsutövare.

Målgrupp

Handlingsplanens målgrupper är samtliga chefer och medarbetare inom socialförvaltningen.

Uppföljning av handlingsplan

Uppföljning av handlingsplanens kompetensutvecklande insatser sker via kvalitetsberättelsen som beslutas av socialnämnden en gång om året.

Våld i nära relation

År 1993 antog FN:s generalförsamling deklarationen om avskaffande av våld mot kvinnor. Deklarationen innebär att våld mot kvinnor inte är en privat angelägenhet.

Våld mot kvinnor är enligt deklarationens första artikel *”varje könsbetingad våldshandling som resulterar i eller sannolikt kommer att resultera i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande vare sig det sker offentligt eller privat”*.

Mäns våld mot kvinnor är den vanligaste typen av våld i nära relation. Samtidigt kan våld i nära relation drabba alla i samhället oavsett kön, ålder och bakgrund. För att betona att våld kan förekomma i alla typer av nära relationer, inte enbart parrelationer, samt att både män och kvinnor kan vara våldsutövare använder man i dag begreppet våld i nära relation (VINR) som ett inkluderande och könsneutralt paraplybegrepp.

Våld i nära relationer innefattar

- Mäns och pojkars våld mot kvinnor och flickor i nära relationer
- Våld mot barn av närstående

- Kvinnors våld mot en manlig partner
- Våld i hbtqi-personers relationer
- Våld av barn mot föräldrar
- Våld mellan syskon
- Våld i ungas parrelationer
- Hedersrelaterat våld
- Vård- och omsorgspersonals våld mot brukare

För att synliggöra andra typer av våld som oftare drabbar kvinnor, så som prostitution och människohandel för sexuella ändamål, grooming samt sexuell exploatering av en okänd gärningsman inkluderar handlingsplanen utöver våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck även prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuell exploatering av barn (POM). Handlingsplanen inkluderar även hedersrelaterat våld (HRV).

Kommunens ansvar

Kommunen har det yttersta ansvaret för att de människor som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver. Kommunens ansvar omfattar även människor som är eller har varit utsatta för brott.

Socialtjänstens ansvar för personer utsatta för våld i nära relation regleras i socialtjänstlagen. Lagen lyfter särskilt fram brottsoffren, våldsutsatta kvinnor och barn som utsatts för brott. Bestämmelsen klargör även att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är brottsoffer. Kommunen ansvarar för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd såsom exempelvis skydd. Dessutom finns ett ansvar att främja goda levnadsförhållanden genom exempelvis uppsökande verksamhet.

Socialtjänstlagen benämner vidare att alla som utsätts för våld eller kränkningar av olika slag efter individuell prövning har rätt att få det stöd och den hjälp som de kan behöva i den mån de inte själva kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt.

Socialtjänstens ansvar för att verka för att den som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende.

Socialnämnden ska även enligt 2 kap 1-2 § HSLF-FS 2022:39 fastställa mål för arbetet med våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare samt fastställa var i verksamheten ansvaret för att utreda, fatta beslut och följa upp ärenden som gäller dessa målgrupper ska ligga.

Stöd för arbetet med våld i nära relationer

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (HSLF-FS 2022:39)¹ samt Socialtjänstens handbok om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld² finns stöd för förvaltningens arbete med våldsutsatta barn och vuxna samt våldsutövare och omfattar bl.a. socialtjänstens ansvar för:

- god kvalitet, kompetens, planering och samverkan
- att ha rutiner kring att fråga om våld
- att utreda våldsutsatta
- insatser till våldsutsatta
- insatser till våldsutövande
- att följa upp insatserna.

Nya socialtjänstlagen och Nära vård

Den nya socialtjänstlagen (2025:400) som trädde i kraft den 1 juli 2025, markerar en välfärdsomställning med fokus på tidiga insatser och förebyggande arbete. Lagen betonar vikten av att agera proaktivt för att förhindra att problem eskalerar. Genom tidiga insatser kan vi inte bara förbättra livskvaliteten för individer utan också minska den långsiktiga belastningen på socialtjänsten och andra samhällsresurser. Ledorden är förebyggande, lättillgänglig och kunskapsbaserad.

Socialförvaltningen ser förutsättningar gällande samverkan mellan den nya socialtjänstlagen (SoL) och omställningen till Nära vård. Genom att stärka det personcentrerade arbetssättet och skapa en mer sammanhållen, proaktiv och hälsofrämjande vård och omsorg kan vi bättre möta invånarnas behov. Samarbetet möjliggör ett effektivare stöd där socialtjänst och vård arbetar mot gemensamma mål – för en tryggare och mer behovsanpassad välfärd.

Anmälningssplikt

Anställda inom socialtjänsten omfattas av anmälningssplikt enligt socialtjänstlagen (kap 14 1§). Vid misstanke om att ett barn under 18 år far illa är den anställde skyldig att anmäla detta till socialtjänsten. Anmälningssplikten går i dessa fall före tystnadsplikten.

Varje medarbetare inom förskolan, skolan och fritidsverksamheten som får kännedom om, eller misstänker att, ett barn far illa är skyldig att agera och anmäla sin oro till

¹ Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (HSLF-FS 2022:39) från den gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m.m. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/foreskrifter-och-allmanna-rad/2022-6-7967.pdf>

² Socialstyrelsens handbok Våld i nära relationer - handbok för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården. Socialstyrelsen 2023 (Artikelnummer 2023-6-8592). Hämtas från [Våld i nära relationer – Handbok för socialtjänsten, hälso och sjukvården och tandvården \(socialstyrelsen.se\)](https://www.socialstyrelsen.se/handbok-om-vald-i-nara-relationer)

socialtjänsten. Anmälan ska göras omgående om man i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

Vid osäkerhet kan konsultation alltid göras hos mottagningsenheten för barn- och unga.

Handlingsplan

Utifrån nuläge, samt för att tydliggöra att arbetet med våld i nära relation är tätt sammanvävt med omställningen till den nya socialtjänstlagen och Nära vård, har fyra fokusområden med tillhörande delmål och aktiviteter fastställts för handlingsplanen.

1. Förebyggande

För att stärka det förebyggande arbetet och främja jämställda och jämlika levnadsvillkor för olika grupper av flickor, kvinnor, pojkar och män behöver socialförvaltningens verksamheter stärka sin förmåga att upptäcka våldsutsatta barn och vuxna. Att fråga om våldsutsatthet är en grundläggande förutsättning för att kunna identifiera och hjälpa en person som befinner sig i en svår situation. Även samverkan är en viktig del i att stärka det förebyggande arbetet.

Delmål	Aktiviteter	Ansvarig	Tidplan
Det ska finnas tydlig information på hemsidan och intranätet som fungerar som en guide för utförarpersonal vid misstanke om eller upptäckt av våld i nära relation. Informationen ska ge vägledning om hantering, åtgärder och möjligheten att konsultera berörd myndighet vid osäkerhet	Ta fram och publicera information på hemsidan och intranätet. Utforma stödmaterial till enheterna.	Kvalitetsteamet ansvarar för framtagande av stödmaterial. Kommunikatör/webbansvarig ansvarar för publicering av information.	Klart ht 2025
Inom utredande- och myndighetsutövande verksamheter finns uppdaterade rutiner för att fråga om VINR, HRV och POM samt uppdaterade rutiner för hur man agerar vid upptäckt av våldsutsatthet och våldsutövande.	Uppdatering av rutiner. Implementering av rutiner.	Chef myndighet vuxen Chef myndighet Barn- och familj Med stöd av kvalitetsteamet	Klart ht 25

Frågor om våld finns i alla relevanta dokumentationsmallar i verksamhets-systemen.	Uppdatering av dokumentationsmallar i verksamhetssystem.	Chef myndighet vuxen Soc IT Med stöd av kvalitetsteamet	Klart vt 26
Samarbete mellan Socialförvaltningen och Gnestahem i syfte att upptäcka tecken på våld i hemmen.	Medarbetarutbildning för Gnestahem.	Kvalitetsteamet i samarbete med Gnestahem	Medarbetarutbildning har genomförts 19 mars 2025.

2. Kunskapsbaserad

Den nya socialtjänstlagen poängterar vikten av att arbeta kunskapsbaserat. Även Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2022:39) betonar vikten av att de som arbetar med våldsärenden inom socialtjänsten ska ha kunskaper om våld i nära relation samt förmåga att tillämpa dem. För att uppnå detta arbetar socialförvaltningen systematiskt med kompetenshöjande insatser inom VINR, HRV och POM.

Delmål	Aktiviteter	Ansvarig	Tidplan
All personal inom Socialförvaltningen har grundläggande kunskaper om VINR utifrån yrkesroll.	Digitala utbildningar finns tillgängliga på InfoCaption. APT-material om särskilt sårbara grupper samt att fråga om våld finns tillgängligt.	Kvalitetsteamet	Påbörjas ht 25
Personal inom utredande- och myndighetsutövande verksamheter har fördjupade kunskaper inom VINR, HRV och POM, såväl våldsutsatta som våldsutövare, samt kompetens inom utredning av våldsutsatthet och risk- och skyddsbedömning för vuxna och barn.	Externa utbildare tas in vid behov. Digitala utbildningar finns tillgängliga på InfoCaption.	Chef Myndighet Vuxen Chef Myndighet Barn- och familj Med stöd av kvalitetsteamet	Löpande

3. Lättillgänglig

Socialförvaltningen ska enligt nya socialtjänstlagen vara lättillgänglig för medborgarna. Enligt HSFL-FS 2022:39 bör Socialnämnden planera för hur grupper och enskilda, såväl vuxna som barn, ska nås med information om nämndens verksamhet för våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare.

Delmål	Aktiviteter	Ansvarig	Tidplan
Information om kommunens stöd- och skyddsinsatser vid VINR, HRV och POM är lätt tillgänglig och anpassad för barn, unga och vuxna och äldre.	Uppdatera informationen på gnesta.se Uppdatera tryckt informationsmaterial. Tillhandahålla tryckt informationsmaterial på de platser och verksamheter där barn, unga, vuxna och äldre vistas. Ungdomssamordnare informerar elever i skolor om vilken hjälp som finns att få vid våldsutsatthet och våldsutövande.	Kvalitetsteamet ansvarar för framtagande av material. Kommunikatör/webbansvarig ansvarar för redigering samt publicering av information. Ungdomssamordnare ansvarar för information till elever.	Vt 26
Information om kommunens beteendeförändrande insatser vid våldsutövande är lätt tillgänglig och anpassad för barn, unga respektive vuxna och äldre.	Uppdatera tryckt material. Uppdatera informationen på gnesta.se Ungdomssamordnare informerar elever i skolor om vilken hjälp som finns att få vid våldsutsatthet och våldsutövande.	Kvalitetsteamet ansvarar för framtagande av material. Kommunikatör/webbansvarig ansvarar för redigering samt publicering av information. Ungdomssamordnare ansvarar för information till elever.	Vt 26
Uppmärksamma Internationella dagen för avskaffande av mäns våld mot kvinnor, 25 november.	Årlig informationskampanj	Kvalitetsteamet	Årligen

4. Styrning och ledning

Av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete framgår att den som bedriver socialtjänst ansvarar för att de processer och rutiner som behövs för att säkerställa att verksamheten uppfyller de uppställda kraven avseende mål och ansvarsfördelning, rutiner, kartläggning samt analys och samverkan finns.

Delmål	Aktiviteter	Ansvarig	Tidsplan
Uppföljning av handlingsplanens fokusområden görs i kvalitetsplanen årligen.	Skriftlig redovisning av genomförda insatser under året.	Kvalitetsteamet	Årligen